

Генрик Ибсен

Привиди

*Часть сборника
Ляльковий дім (збірник)*

Генрик Ибсен

Привиди

«Фолио»

1881

Ибсен Г.

Привиди / Г. Ибсен — «Фолио», 1881

Як і більшість п'єс Ібсена, «Привиди» зачіпають проблеми сімейних відносин. У центрі сюжету – доля Фру Алвінг, яку насильно видали заміж за розпусного і легковажного людини. Вона хоче піти від чоловіка з пастором Мандерс, якого покохала, але він змушує її повернутися до чоловіка. З цього моменту починається ланцюжок фатальних подій, яка призводить до повного руйнування сім'ї.

© Ибсен Г., 1881

© Фолио, 1881

Содержание

Дія перша	6
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Генрік Ібсен

Привиди

ДІЙОВІ ОСОБИ

Фру Елене Алвінг, вдова капітана і камергера Алвінга.

Освальд Алвінг, її син, художник.

Пастор Мандерс.

Столяр Енгстран.

Регіна Енгстран, живе в домі фру Алвінг.

Дія відбувається в садибі фру Алвінг, на березі великого ф'юорду в західній Норвегії.

Дія перша

Простора кімната, що виходить в сад; у лівій стіні одні двері, в правій двоє. Посеред кімнати круглий стіл, обставлений стільцями; на столі книжки, журнали й газети. Зліва на передньому плані вікно, а біля нього диванчик і дамський робочий столик. У глибині кімната переходить у невелику скляну терасу-оранжерею, заставлену квітами. У правій стіні тераси – двері в сад. Крізь скляні стіни видно похмурий прибережний ландшафт, наче занутий сіткою рівного дрібного дощу.

Столяр Енгстран стоїть на дверях в сад. Ліва нога в нього трохи крива, тому підпирає його лівого чобота підбито невеличкою грубою дощечкою. Регіна з порожньою водолійкою в руках стоїть перед ним, заступаючи дорогу.

Регіна (*притишеним голосом*). Чого тобі? Не смій іти далі! З тебе так і лле!

Енгстран. Бог дощику послав, дочко.

Регіна. Чорт послав, ось хто!

Енгстран. Господи Йсусе, що ти говориш, Регіно! (*Кульгаючи, робить кілька кроків наперед.*) Але я, бач... Я хотів би сказати тобі...

Регіна. Та не стукай-бо своєю ногою. Нагорі молодий пан спить.

Енгстран. Спить? Серед білого дня?

Регіна. Тебе це вже не обходить.

Енгстран. Вчора я, признатись, трохи гульнув...

Регіна. Воно й видно.

Енгстран. Слабість наша людська, дочко!

Регіна. Ще б пак!

Енгстран. Ох, багато на цьому світі спокус. Проте сьогодні рано, – от як перед Богом кажу, – пів на шосту я вже встав до роботи.

Регіна. Так-так. Тільки забирайся ти звідси, мерщій. Не хочу я тут з тобою стояти, як на рандеву.

Енгстран. Чого не хочеш?

Регіна. Не хочу, щоб застав тебе хто-небудь тут. Ну йди-йди своєю дорогою.

Енгстран (*ще наближається до неї*). Ну, ні, не піду, поки не поговорю з тобою. По обіді я впораюся з цією роботою там, у шкільному домі, а ввечері подамся пароплавом додому, в місто.

Регіна (*крізь зуби*). Гладенької дороги!

Енгстран. Спасибі, дочко! Завтра тут будуть посвятили притулку, то вже без хмільного не обійдеться. Хай же ніхто не скаже про Якоба Енгстрана, що він дався на спокусу.

Регіна. Е!

Енгстран. А так. Завтра тут до біса буде великого панства. І пастора Мандерса чекають з міста.

Регіна. Він ще сьогодні приїде.

Енгстран. От бачиш. Отож я й не хочу, чорт забирай, щоб він міг сказати про мене що-небудь отаке, – розумієш!

Регіна. Так он воно що!

Енгстран. Чого?

Регіна (*дивлячись пильно на нього*). Що ж це таке, на чому це ти знову збираєшся піддурити пастора Мандерса?

Енгстран. Цить-бо!.. Чи ти з глузду з'їхала!.. Піддурити? Пастор Мандерс – така добродчинна людина, та щоб я мав намір його піддурити!.. Так ось що я хотів тобі сказати. Бачиш, сьогодні ввечері я від'їжджаю додому.

Регіна. Ну і їдь. І що швидше, то краще.

Енгстран. Так, але я хочу забрати тебе додому, Регіно.
Регіна (*відкривши рот від здивування*). Мене? Що ти верзеш?
Енгстран. Хочу взяти тебе додому, кажу.
Регіна (*презирливо*). Ну вже цьому не бувати!
Енгстран. Це ми ще побачимо.
Регіна. Та й побачимо. Будь певен. Я виросла у камергерші... Майже як рідна в домі...
І щоб я поїхала з тобою? В таку халупу? Тьху!
Енгстран. Чорт забирай! Ти що – станеш проти свого батька, дівчисько?
Регіна (*бурмотить, не дивлячись на нього*). Ти скільки разів сам казав, яка я тобі дочка...
Енгстран. Е! Охота тобі пам'ятати...
Регіна. І скільки разів ти лаяв мене, обзивав... *Fi donc*.¹
Енгстран. Ну ні, таких поганих слів я, їй-право, ніколи не говорив.
Регіна. Ну я вже знаю, які слова ти говорив!
Енгстран. Але ж це я тільки, коли... того, напідпитку бував... гм. Ох, багато на цьому світі спокус, Регіно!
Регіна (*з огидою*). У!
Енгстран. І ще коли мати твоя бувало розкуражиться. Треба ж було чим-небудь допекти їй, дочко. Вже занадто вона кирпу гнула. (*Передражнюючи.*) «Пусти, Енгстране! Облиш! Я цілих три роки жила у камергера Алвінга у Русенволі». (*Сміючись.*) Ще б пак! Забути не могла, що капітана зробили камергером, поки вона тут служила.
Регіна. Бідна мати... Загнав ти її в могилу.
Енгстран (*ударивши себе*). Само собою, я в усьому винен!
Регіна (*відвернувшись, неголосно*). У!.. Іще ця нога!
Енгстран. Що ти кажеш, дочко?
Регіна. *Pied de mouton*!²
Енгстран. Це що ж – по-аглицькому?
Регіна. Так.
Енгстран. Еге, навчили тебе тут – усього навчили; тепер ось і згодиться твоя вченість!
Регіна (*помовчавши*). А навіщо я тобі потрібна в місті?
Енгстран. Питаєш батька, навіщо йому потрібне єдине його дитятко? Самотньому сироті-вдівцеві?
Регіна. Ах, облиш ти ці байки! Навіщо я тобі там?
Енгстран. Гаразд, я можу сказати: задумав я одне нове дільце.
Регіна (*фиркаючи презирливо*). Ти вже стільки разів задумував – і все нікуди не годилось.
Енгстран. А ось тепер побачиш! Чорт забирай...
Регіна (*тупаючи ногою*). Не смій чортихатись!
Енгстран. Цить-бо! Це ти вірно, дочко, вірно. Так ось я що хотів сказати... на цій роботі в новому притулку я таки зібрав грошенят.
Регіна. Справді? Ну й радій!
Енгстран. Куди ж ти їх тут витратиш, ті гроші, в селі?
Регіна. Ну, далі?
Енгстран. Так ось я надумав вкласти ці грошики в доходне дільце... Завести на них щось на зразок трактиру для моряків.
Регіна. Тьху!
Енгстран. Шикарний заклад, розумієш! Не якийсь там матроський свинюшник, ні, чорт забирай! Для капітанів та штурманів і... справжнього панства, розумієш!

¹ Ганьба (*фр.*).

² Клишоногий (*фр.*).

Регіна. І щоб я там?...

Енгстран. Підсобляла щоб, еге. Так тільки, про людське око, розумієш! Жодної чорної роботи, чорт забирай, на тебе, доню, не навалить! Заживеш, як пані!

Регіна. Ще б пак!

Енгстран. А без жінщини в такому ділі ніяк не можна, це – як божий день. Адже ввечері треба гостей трохи звеселити... Ну, там музика, танці й інше. Не забудь – моряки народ бувалий. Поплавали по окіян-морю... (*Підступає до неї ще ближче.*) То не будь же дурепою, не ставай сама собі поперек дороги, Регіно! Що з тебе тут вийде? Яка користь, що пані тратилась на твою ученість? Чув я, ніби хочуть, щоб ти наглядала за дітьми в новому притулку. Та хіба ж це діло для тебе? Невже у тебе є охота йти туди й марнувати своє здоров'я коло якихось замузаних дітлахів?

Регіна. Ні, коли б вийшло, як я хочу... Ну, та побачимо... Ану ж вийде!

Енгстран. Що таке вийде?

Регіна. Тобі за це нема чого турбуватись... А багато грошей ти зібрав?

Енгстран. Так, крон сімсот-вісімсот набереться.

Регіна. Чимало.

Енгстран. Для початку вистачить, дочко!

Регіна. А ти не думаєш дати мені трошки?

Енгстран. Ні, от уже, вірне слово, – не думаю!

Регіна. Не думаєш прислати мені хоч матерії на платтячко?

Енгстран. Переберешся в місто, будеш зі мною жити, тоді і плаття в тебе будуть.

Регіна (*презирливо фиркаючи*). Захочу, то й сама переберусь...

Енгстран. Ні, вірніше буде, коли тебе батьківська рука поведе... Тепер мені якраз трапляється чистенький такий будиночок на Малій Гаванській вулиці. І готівки не багато треба; влаштували б притулок для моряків.

Регіна. Та не хочу я жити в тебе. Нема чого мені в тебе робити. Забирайся геть!

Енгстран. Та ти не засиділась би в мене, чорт забирай! В тому-то і вся справа. Якби тільки зуміла повести свою лінію. Така кралечка, якою ти стала за ці два роки...

Регіна. Ну?...

Енгстран. Швидко, гляди, підхопила б якого-небудь штурмана... а то й капітана...

Регіна. Не підю я за такого. У моряків нема *savoir vivre*.³

Енгстран. Що таке?

Регіна. Знаю я моряків, кажу. За таких виходити не варто.

Енгстран. То й не виходь. І так можна вигоду мати. (*Понижуючи голос, конфіденційно.*) Той англієць... що на своїй яхті приїжджав... він цілих триста спецій-далерів дав... А вона була не краща за тебе...

Регіна (*наступаючи на нього*). Іди геть!

Енгстран (*відступаючи*). Ну-ну, та вже ж не вдариш!

Регіна. Якщо ти ще зачепиш матір – то й ударю! Забирайся, кажуть тобі! (*Іде за ним до дверей у сад.*) Та не грюкай дверима! Молодий пан...

Енгстран. Спить, знаю. Ой, як ти в'єшся коло молодого пана! (*Знижуючи голос.*) Хо-хо!.. Чи не дійшла вже справа?...

Регіна. Забирайся ж у цю хвилину! Брехун!.. Та не туди, там пастор ітиме. Йди на чорний хід.

Енгстран (*іде праворуч*). Гаразд, гаразд. А ти ось поговори з ним, з пастором. Він скаже, як діти повинні ставитись до батька. Я все-таки батько тобі. По церковних книгах доведу. (*Виходить в інші двері, які Регіна йому відчиняє і зараз же зачиняє за ним.*)

³ Вміння жити (*фр.*)

Регіна швидко оглядає себе в дзеркало, обмахується хусточкою і поправляє бантик на шії. У двері з саду входить на балкон пастор Мандерс в пальті і з зонтиком, через плече в нього дорожня сумка.

Пастор Мандерс. Здрастуйте, йомфру⁴ Енгстран!

Регіна (*обертаючись, з радісним подивом*). Ах, здрастуйте, пане пасторе! Хіба пароплав уже прибув?

Пастор Мандерс. Щойно. (*Проходить до кімнати.*) Вельми неприємна, однак, стоїть у ці дні погода.

Регіна (*йдучи за ним*). Для сільських господарів – благодатна погода, пане пасторе!

Пастор Мандерс. Так-так, ви либонь маєте рацію. Ми, городяни, мало про це думаємо. (*Хоче зняти з себе пальто.*)

Регіна. Дозвольте, я допоможу... Ось так. Ай, яке мокре! Піду повішу в передпокій. І зонтик... Я його розкрию, щоб просох. (*Виходить з речами в іншу кімнату – праворуч.*)

Пастор Мандерс кладе капелюх і сумку на стілець. Регіна повертається.

Пастор Мандерс. А приємно все-таки потрапити під покрівлю... Ну, як у вас тут? Сподіваюсь, усе гаразд?

Регіна. Так, дякую.

Пастор Мандерс. Та зовсім заклопотались, я гадаю, з причини завтрашнього свята?

Регіна. Так, турбот чимало.

Пастор Мандерс. А фру Алвінг, сподіваюсь, дома?

Регіна. Ще б пак, Господи! Тільки що пішла нагору; готує шоколад молодому панові.

Пастор Мандерс. Так. Скажіть – я чув на пристані, начебто Освальд приїхав?

Регіна. Як же, позавчора... А ми його чекали сьогодні.

Пастор Мандерс. Здоровий і веселий, сподіваюсь?

Регіна. Так, мерсі, нічого. Тільки дуже стомився в дорозі... Прямо з Парижа, без відпочинку. Всю дорогу, здається, в одному поїзді. Тепер він либонь приліг трошки, так що, мабуть, нам треба розмовляти трохи тихше.

Пастор Мандерс. Ну-ну, будемо тихше.

Регіна (*присовуючи до стола крісло*). Сідайте ж, будь ласка, пане пасторе, відпочиньте! Він сідає; вона підставляє йому під ноги ослінчик.

Ну, ось, так зручно панові пастору?

Пастор Мандерс. Дякую, дякую, чудово! (*Дивиться на неї.*) Знаєте, йомфру Енгстран, ви справді наче вирости з тих пір, коли я бачив вас востаннє.

Регіна. Невже? Фру Алвінг каже, що я й погладшала.

Пастор Мандерс. Погладшали? Так либонь трошки – в міру. (*Невеличка пауза.*)

Регіна. Може б, я сказала фру?

Пастор Мандерс. Ні, дякую. Справа не спішна, моя люба дитино... Скажіть мені, мила Регіно, як поживає ваш батько?

Регіна. Дякую, пане пасторе, нічого собі.

Пастор Мандерс. Він заходив до мене, коли був останній раз у місті.

Регіна. Так? Він завжди такий радий, коли поговорить з паном пастором.

Пастор Мандерс. Ви, звичайно, навідуєтесь до нього?

Регіна. Я? Так, навідуюсь, коли є час...

Пастор Мандерс. Ваш батько, йомфру Енгстран, зовсім не сильна людина. Йому дуже потрібна моральна підтримка.

Регіна. Еге, мабуть, що так.

⁴ Звертання до дівчини «низького» походження.

Пастор Мандерс. Йому треба мати кого-небудь біля себе... кого б він любив і чиєю думкою дорожив би. Він сам щиро признався в цьому, коли був у мене того разу.

Регіна. Так, він і мені тут казав щось таке. Але я не знаю, чи захоче фру Алвінг розлучитися зі мною... Особливо тепер, коли буде стільки клопоту з цим новим притулком. Та й мені б дуже не хотілось розлучатися з нею. Вона завжди була така добра до мене.

Пастор Мандерс. Однак обов'язок дочки, дитино моя. Та, звісно, треба спочатку запоручитися згодою вашої пані.

Регіна. І до того ж, я не знаю, чи личить дівчині моїх літ бути хазяйкою в домі самотнього чоловіка?...

Пастор Мандерс. Як? Мила моя, адже це ж ваш батько!

Регіна. Еге, якщо й так... Усе ж таки... Ні, от коли б потрапити в пристойний дім... до справжньої, порядної людини... покровителя...

Пастор Мандерс. Але, дорога Регіно...

Регіна...якого я могла б любити, шанувати, бути йому замість дочки...

Пастор Мандерс. Але, мила дитино...

Регіна...Тоді б я з радістю переїхала в місто. Тут дуже тоскно одній... Пан пастор знає, як воно жити самотньому... Смію сказати, я моторна й ретельна в роботі. Чи не знаєте ви для мене відповідного містечка?

Пастор Мандерс. Я? Ні, далєбі, не знаю.

Регіна. Ах, дорогий пане пасторе... Я попрошу вас усе-таки мати мене на увазі на випадок, коли б...

Пастор Мандерс (*встає*). Добре, добре, йомфру Енгстран.

Регіна. Через те, що мені...

Пастор Мандерс. Чи не будете ви так ласкаві попросити сюди фру Алвінг?

Регіна. Зараз, пане пасторе. (*Виходить ліворуч*.)

Пастор Мандерс (*походжає по кімнаті і, дійшовши до балкона, зупиняється, заклавиши руку за спину і дивлячись у сад. Потім знову йде до стола, бере одну з книжок, дивиться на заголовок, мабуть, не може зрозуміти й переглядає інші*). Гм... Так ось як!..

Фру Алвінг входить із дверей зліва. За нею Регіна, яка проходить через кімнату в першій двері праворуч.

Фру Алвінг (*простягаючи руку до пастора*). Добро пожалувати, пане пасторе!

Пастор Мандерс. Здрастуйте, фру Алвінг! Ось і я, як обіцяв.

Фру Алвінг. Ви завжди такі акуратні.

Пастор Мандерс. Та, повірте, нелегко мені було вирватись. Усі ці комісії й засідання, в яких я беру участь...

Фру Алвінг. Тим люб'язніше з вашого боку, що ви приїхали так заздалегідь. Тепер ми встигнемо покінчити з нашими справами до обіду. Але де ж ваш чемодан?

Пастор Мандерс (*поспішно*). Я залишив свої речі в агента. Я там і ночую.

Фру Алвінг (*стримуючи посмішку*). І на цей раз не зважуєтесь переночувати в мене?

Пастор Мандерс. Ні-ні, фру Алвінг. Дуже вам вдячний; та я вже переночую там, як завжди. Воно й зручніше – ближче до пристані.

Фру Алвінг. Ну як хочете. А взагалі, мені здається, що такі літні люди, як ми з вами...

Пастор Мандерс. Ах, як ви вмієте жартувати! Ну, та зрозуміло, чому ви такі веселі сьогодні. По-перше, завтрашнє свято, а по-друге, Освальд уже з вами вдома.

Фру Алвінг. Так, подумайте, яке щастя! Адже понад два роки його не було вдома. А тепер обіцяє лишитися зі мною всю зиму...

Пастор Мандерс. Це дуже добре й виявляє його любов до вас, бо як собі хочете, а я гадаю, що дуже привабливо жити в Римі або Парижі.

Фру Алвінг. Так, але зате тут у нього мати... Ах, дорогий мій, ненаглядний хлопчику!.. Він все-таки прив'язаний до своєї матері.

Пастор Мандерс. Дуже було б сумно, коли б розлука та заняття такою справою, як мистецтво, могли притупити природні почуття і прихильність.

Фру Алвінг. Що й казати. Але, звичайно, цього нема чого побоюватися з його боку. От цікаво буде подивитись, чи пізнаєте ви його. Він потім зійде сюди; зараз лежить там нагорі, відпочиває на дивані. Проте присядьте ж, будь ласка, дорогий пане пасторе.

Пастор Мандерс. Дякую! Отже, вам бажано зараз-таки?...

Фру Алвінг. Так-так. *(Сідає за стіл.)*

Пастор Мандерс. Добре. Так ось... *(Іде до стільця, на якому лежить його сумка, виймає з неї папку з паперами, підсідає з другого боку до стола й шукає вільного місця для паперів.)* Перш за все... *(Перебиваючи.)* Скажіть, будь ласка, як потрапили сюди ці книжки?

Фру Алвінг. Книжки? Я їх читаю.

Пастор Мандерс. Ви читаете подібні речі?

Фру Алвінг. Ну так, читаю.

Пастор Мандерс. І що ж, відчуваєте, що вам краще, ви щасливіші від такого читання?

Фру Алвінг. Мені здається, що я відчуваю себе спокійнішою.

Пастор Мандерс. Дивно! Але чому саме?

Фру Алвінг. О, в цих книжках я знаходжу пояснення і підтвердження багато чого такого, про що я й сама думаю. І дивна річ, пане пасторе, в цих книжках, по суті, немає нічого нового; адже так думає й вірить більшість людей, тільки не здають собі в тому справи або не наважуються признатися собі, що це так.

Пастор Мандерс. Але Боже мій! Та невже ви серйозно вважаєте, що більшість?...

Фру Алвінг. Так, цілком.

Пастор Мандерс. Але ж не в нас? Не в нас!

Фру Алвінг. Ні, чому ж, – і в нас також.

Пастор Мандерс. Ну, признаюсь!..

Фру Алвінг. А що ви, власне, можете заперечити проти цих книжок?

Пастор Мандерс. Заперечити? Не гадаєте ж ви, що я стану вивчати подібні твори?

Фру Алвінг. Тобто ви навіть не знайомі з тим, що засуджуєте?

Пастор Мандерс. Я досить багато читав про ці писання, щоб не схвалювати їх.

Фру Алвінг. Але ж ваша особиста думка?

Пастор Мандерс. Наймиліша фру Алвінг! У багатьох випадках життя нам доводиться покладатись на думку інших. Так уже заведено на цьому світі, і це добре... Інакше що сталося б із суспільством?

Фру Алвінг. Так-так. Ви, мабуть, маєте рацію.

Пастор Мандерс. Я, зрештою, не заперечую, що такі книжки можуть так чи інакше цікавити. І я не бачу нічого поганого в тому, що ви бажаєте ознайомитися з сучасними, як кажуть, течіями думки у тому великому світі... куди ви так надовго відпустили свого сина. Але...

Фру Алвінг. Але?...

Пастор Мандерс *(понижуючи голос)*. Але про такі речі не говорять, фру Алвінг. Зовсім ні до чого давати знати всім і кожному, що ти читаєш і про що думаєш у себе в чотирьох стінах.

Фру Алвінг. Звичайно. Я тієї ж думки.

Пастор Мандерс. Подумайте, як ви тепер повинні зважати на притулок, який ви ще тоді вирішили влаштувати, коли дотримувались зовсім інших поглядів у цих питаннях – наскільки я могу судити, звичайно.

Фру Алвінг. Так-так, цілком з вами згодна. Але ми про притулок і...

Пастор Мандерс. Так, ми про притулок і збирались поговорити. Отже, обережніше, дорога фру Алвінг! І перейдімо тепер до наших справ. (*Відкриває папку і виймає звітти папери.*) Ось бачите?

Фру Алвінг. Документи?

Пастор Мандерс. Усі. І в повному порядку. Але, скажу я вам, нелегко було забезпечити їх у строк. Довелося брати прямо натиском. Власті до хворобливості педантичні, коли йдеться про такі рішення. Але тепер ось тут усе. (*Перегортає папери.*) Ось затверджений акт про пожертвування вами садиби Сульвік, яка належить маєткові Русенволл, – з усіма наново збудованими приміщеннями, шкільним приміщенням, будинком для вчительського персоналу й каплицею. А ось акт про встановлення фонду й затверджений статут нового притулку. Бачите? (*Читає.*) «Статут дитячого притулку пам'яті капітана Алвінга».

Фру Алвінг (*довго дивиться на документ*). Так ось, нарешті!

Пастор Мандерс. Я вибрав звання капітана, а не камергера. Капітан якось скромніше.

Фру Алвінг. Так-так, як вам здається краще.

Пастор Мандерс. А ось книжка ощадної каси, куди внесено капітал, проценти з якого підуть на утримання притулку.

Фру Алвінг. Дякую. Залиште її, будь ласка, в себе... Так буде зручніше.

Пастор Мандерс. Добре. Я гадаю, ми поки що залишимо капітал в ощадній касі. Умови, звичайно, не дуже вигідні: чотири проценти і вклад повертають, коли ми попередимо про вилучення за півроку. Але якщо трапиться потім випадок позичити гроші під хорошу закладну, – звичайно, першу і взагалі цілком солідну, – тоді ми з вами поговоримо про це докладніше.

Фру Алвінг. Так-так, дорогий пасторе Мандерс, ви все це краще розумієте.

Пастор Мандерс. Я в кожному разі шукатиму. Та є ще одне, про що я багато разів хотів спитати вас.

Фру Алвінг. Про що саме?

Пастор Мандерс. Страхувати нам будівлі притулку чи ні?

Фру Алвінг. Звичайно, страхувати.

Пастор Мандерс. Заждіть, заждіть. Давайте обміркуємо справу гарненько.

Фру Алвінг. Я все страхую – будівлі, і майно, і збіжжя, і живий інвентар.

Пастор Мандерс. Само собою. Це все ваше особисте добро. І я те ж саме роблю. Само собою. Та тут, бачите, справа інша. Притулок має таку святу мету...

Фру Алвінг. Ну а якщо все-таки?...

Пастор Мандерс. Що стосується особисто мене, я, власне, не бачу нічого поганого в тому, щоб ми забезпечили себе від будь-яких випадковостей...

Фру Алвінг. І я також.

Пастор Мандерс...але як поставляться до цього тутешні люди? Ви їх краще знаєте від мене.

Фру Алвінг. Гм... тутешні люди...

Пастор Мандерс. Чи не знайдеться тут таких людей... солідних... цілком солідних, поважних, які б визнали це негожим?

Фру Алвінг. Що ви, власне, розумієте під людьми солідними, поважними?

Пастор Мандерс. Ну, я маю на увазі людей такою мірою незалежних і впливових за своїм становищем, що з їх думкою не можна не рахуватись.

Фру Алвінг. Так, таких тут знайдеться декілька... які, мабуть, визнають це негожим.

Пастор Мандерс. Ось бачите. А в місті у нас таких багато. Згадайте тільки всіх прихильників мого собрата. Такий наш крок можуть розцінити як невір'я, відсутність у нас уповання на вищий промисл.

Фру Алвінг. Але ж ви з свого боку, дорогий пане пасторе, знаєте, що...

Пастор Мандерс. Я це знаю, знаю. Цілком переконаний, що так треба. Це так. Та ми все-таки не можемо нікому завадити тлумачити наші мотиви, як хто хоче. А подібні пересуди можуть зашкодити справі...

Фру Алвінг. Звісно, якщо так...

Пастор Мандерс. Я не можу також не взяти до уваги скрутного... я ладен навіть сказати, двозначного становища, в яке я можу потрапити. В керівних колах у місті дуже цікавляться притулком. Він частково повинен вдовольняти і потреби міста; він, треба сподіватись, чималою мірою полегшить общині піклування про бідних. Але оскільки я був вашим радником і видав усією діловою стороною справи, то й повинен тепер побоюватись, що поважні громадяни накинуться насамперед на мене...

Фру Алвінг. Так, вам не слід піддавати себе цьому.

Пастор Мандерс. Не кажучи вже про напади, які, без сумніву, посиплються на мене у певних газетах і журналах, які...

Фру Алвінг. Досить, дорогий пане пасторе. Одне це міркування вирішує справу.

Пастор Мандерс. Отже, не треба страхувати?

Фру Алвінг. Ні. Відмовимось від цього.

Пастор Мандерс (*відкидаючись на спинку стільця*). А якщо трапиться все-таки нещастя? Хто знає? Ви відшкодуєте збитки?

Фру Алвінг. Ні, прямо кажу, я цього не беру на себе.

Пастор Мандерс. Тож знаєте, фру Алвінг... в такому разі ми беремо на себе відповідальність, яка змушує добре замислитись.

Фру Алвінг. Ну, а хіба, по-вашому, ми можемо зробити інакше?

Пастор Мандерс. Ні, в тому-то й справа, що ні. Нам не слід давати привід судити нас вздовж і впоперек, і ми аж ніяк не маємо права викликати ремствування парафіян.

Фру Алвінг. У кожному разі вам, як пастору, це робити не варто.

Пастор Мандерс. І мені здається також, ми маємо право уповати, що такій установі пощастить... що вона буде під особливим заступництвом.

Фру Алвінг. Будемо уповати, пасторе Мандерс.

Пастор Мандерс. Виходить, залишимо так?

Фру Алвінг. Так, без сумніву.

Пастор Мандерс. Добре. Бути по-вашому. (*Записує.*) Отже, не страхувати.

Фру Алвінг. Дивно, однак, що ви заговорили про це якраз сьогодні...

Пастор Мандерс. Я багато разів збирався спитати вас щодо цього...

Фру Алвінг... тому що вчора у нас мало не виникла там пожежа.

Пастор Мандерс. Що таке?

Фру Алвінг. Власне, нічого особливого. Загорілися стружки в столярні.

Пастор Мандерс. Де працює Енгстран?

Фру Алвінг. Так. Кажуть, він дуже необережний із сірниками.

Пастор Мандерс. Так, у нього голова... повна всіляких думок і спокус. Слава Богу, він усе-таки намагається тепер зразково жити, як я чув.

Фру Алвінг. Так? Від кого ж?

Пастор Мандерс. Він сам запевнив мене. До того ж він такий працюватий.

Фру Алвінг. Так, поки тверезий...

Пастор Мандерс. Ах, ця злополучна слабкість! Та він каже, що йому часто доводиться пити мимоволі, через свою скалічену ногу. Останнього разу, коли він був у місті, він просто розчулив мене. Прийшов і так щиро дякував мені за те, що я влаштував його на цю роботу до вас і що він міг побути біля Регіни.

Фру Алвінг. З нею він, здається, якраз не дуже часто бачиться.

Пастор Мандерс. Ну як же, він каже – кожного дня.

Фру Алвінг. Можливо.

Пастор Мандерс. Він прекрасно відчуває, що йому треба мати коло себе кого-небудь, хто стримував би його у хвилини слабості. Це найсимпатичніша риса у Якоба Енгстрана – що він ось приходить до тебе, такий жалюгідний, безпорадний, і щиро кається в своїй слабості... Останнього разу він просто сказав мені... Послухайте, фру Алвінг, якщо у нього є справді душевна потреба мати коло себе Регіну...

Фру Алвінг (*швидко встає*). Регіну!

Пастор Мандерс...вам не слід перечити.

Фру Алвінг. Ну ні, якраз перечитиму. Та й, крім цього, Регіна дістає місце у притулку.

Пастор Мандерс. Але ви зважте, він усе-таки батько їй...

Фру Алвінг. О, я краще знаю, який він їй батько. Ні, наскільки це залежить від мене, вона ніколи до нього не повернеться.

Пастор Мандерс (*встаючи*). Але, дорога фру Алвінг, не хвилюйтесь так. Далебі, прикро, що ви з таким упередженням ставитеся до Енгстрана. Ви чогось наче злякались.

Фру Алвінг (*спокійніше*). Як би там не було, я взяла Регіну до себе, у мене вона й залишиться. (*Прислухаючись*.) Облишмо, досить, дорогий пасторе Мандерс, не будемо про це говорити. (*Радіючи*.) Чуєте? Освальд іде по сходах. Тепер займемося лише ним.

Освальд Алвінг у легкому пальті, з капелюхом у руці, покурюючи довгу пінкову люльку, входить з дверей, що ліворуч.

Освальд (*зупиняючись у дверях*). Пробачте – я думав, що ви в конторі. (*Підходячи ближче*.) Здрастуйте, пане пасторе!

Пастор Мандерс (*вражений*). А!.. Це дивно!

Фру Алвінг. Так, що ви скажете про нього, пасторе Мандерс?

Пастор Мандерс. Я скажу... скажу... Ні, та невже насправді?

Освальд. Так-так, перед вами справді той самий блудний син, пане пасторе.

Пастор Мандерс. Але мій дорогий молодий друже...

Освальд. Ну, додамо: той, що повернувся до рідного дому.

Фру Алвінг. Освальд натякає на той час, коли ви так заперечували, щоб він став художником.

Пастор Мандерс. Очам людським багато дечого може здаватися сумнівним, що потім все ж... (*Тисне Освальдові руку*.) Ну, добро пожалувати, добро пожалувати! Та, дорогий Освальде... Нічого, що я називаю вас так запросто?

Освальд. А як же інакше?

Пастор Мандерс. Добре. Так ось я хотів сказати вам, дорогий Освальде... ви не думайте, що я безумовно засуджую всіх художників. Я гадаю, що й у цьому колі багато хто може зберегти свою душу чистою...

Освальд. Треба сподіватись, що так.

Фру Алвінг (*сіяючи*). Я знаю одного такого, який залишився чистий і душею й тілом. Погляньте на нього лише, пасторе Мандерс.

Освальд (*ходить по кімнаті*). Так-так, мамочко, облишмо це.

Пастор Мандерс. Так, справді цього не можна заперечувати. І до того ж ви почали вже створювати собі ім'я. Газети часто згадували вас, і завжди вельми прихильно. А втім, в останній час щось наче замовкли.

Освальд (*біля квітів*). Я в останній час мало працював.

Фру Алвінг. І художникові потрібен відпочинок.

Пастор Мандерс. Можу собі уявити. Та й підготуватись треба, зібратися з силами для чогось значного.

Освальд. Так... Мамо, ми скоро будемо обідати?

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.